

MỘT SỐ THỦ THUẬT GIẢNG DẠY TỪ VỰNG TIẾNG ANH

○ THS. TỐNG HUNG TÂM*

Trong giảng dạy (GD) bất cứ một ngôn ngữ nào mà đối với người học không phải là tiếng mẹ đẻ, GD từ vựng đóng một vai trò quan trọng trong truyền thụ và tiếp nhận kiến thức. Việc trau dồi từ mới trong học tập ngoại ngữ nói chung, học tập tiếng Anh nói riêng là hết sức cần thiết. Tuy nhiên, làm thế nào để giáo viên (GV) có thể dạy từ mới một cách nhanh nhất và hiệu quả nhất lại không phải là vấn đề đơn giản. Theo Allen, nhà ngôn ngữ học người Anh, việc sử dụng đa dạng các thủ thuật một cách linh hoạt và uyển chuyển trong GD từ vựng sẽ giúp người học dễ hiểu, ứng dụng nhanh và tạo ra sự hấp dẫn của việc học ngôn ngữ mới. Bài viết giới thiệu một số thủ thuật GD từ vựng đơn giản, dễ áp dụng và có tính thực hành cao, hi vọng là tham khảo bổ ích cho GV.

1. GD từ theo phương thức trực quan

1) Dạy từ mới bằng vật thật: GV dùng các đồ vật có sẵn trong lớp học như bảng đen, bàn ghế,... hoặc chuẩn bị sẵn và mang đến lớp các đồ vật đơn giản, gắn với đời sống hàng ngày để sử dụng trong giờ học từ vựng. Phương pháp này đòi hỏi GV phải chuẩn bị trước nếu không có đồ vật trong lớp. Giờ lên lớp, GV giơ vật đó lên hoặc chỉ vào vật và yêu cầu cả lớp nói nghĩa của từ tiếng Anh tương đương. Phương pháp này có thể mang lại hứng thú bất ngờ cho người học.

2) Dạy từ mới dùng tranh ảnh minh họa: GV chuẩn bị tranh ảnh màu sắc hấp dẫn có chứa nội dung kiến thức cần GD để thu hút sự chú ý của người học và màu sắc cũng tạo ấn tượng cho việc nhớ từ. GV giơ từng bức tranh và yêu cầu HS nhận biết nội dung chứa đựng trong đó. Chẳng hạn, dạy từ «car», GV chọn một bức ảnh có chiếc xe ô tô trên báo hay tạp chí. GV giơ

tranh lên và yêu cầu HS phát biểu ý kiến. Phương pháp này giúp học viên dễ nhớ từ mới và giúp giờ học trở nên sinh động hơn.

3) Dạy từ mới bằng cách vẽ tranh: Bằng các đường thẳng, hình tròn, hình vuông, hình tam giác,... GV có thể tạo ra các hình đơn giản, hấp dẫn và hài hước giúp khắc sâu nghĩa của từ ngay từ lần đầu tiên đọc và thực hành. Hình mặt trời, mặt trăng khóc hay cười khi dạy các từ chỉ cảm xúc giúp người học tiếp cận nhanh hơn và ghi nhớ sâu hơn. Thủ thuật này tạo sự thú vị trong việc học từ; GV thể hiện được sự sáng tạo và khả năng hội họa trước người học. GV cũng có thể yêu cầu người học vẽ ở nhà hoặc GV tự vẽ, nhờ vẽ. Hình vẽ cầu kì, bắt mắt tuy đòi hỏi đầu tư nhiều hơn nhưng có thể sử dụng nhiều lần và đem lại hiệu quả GD cao cũng như khả năng tiếp cận ngôn ngữ theo các giác quan khác nhau.

4) Dạy từ mới bằng cách sử dụng biểu đồ, bản đồ, đồ thị: GV phải sưu tầm, chuẩn bị trước khi lên lớp. Khi giới thiệu từ vựng về các quốc gia, vùng lãnh thổ hay sự biến thiên, tăng giảm của các số liệu, bản đồ, biểu đồ hoặc đồ thị sẽ giúp người học diễn tả từ trong ngữ cảnh chính xác hơn vì bản thân mỗi từ trong tiếng Anh thường có nhiều nghĩa và một nghĩa tiếng Việt có thể dịch sang nhiều từ tương ứng trong tiếng Anh. Cách sử dụng của từ trong ngữ cảnh khác nhau, đặc biệt là thuật ngữ chuyên ngành. Người học tiếp thu các từ khó hoặc từ kĩ thuật nhẹ nhàng hơn nếu GV sử dụng thủ thuật GD này.

2. GD từ theo phương thức tạo tình huống

1) Tình huống thực: GV có thể dùng tình huống hoặc ngữ cảnh có thực trong/ngoài lớp học để giới thiệu nghĩa của từ, từ đó giúp người học quan sát và đoán nghĩa của từ nhanh và chính

* Trường Đại học tài nguyên môi trường Hà Nội

xác hơn. Ví dụ, GV chỉ 1 HS ngồi giữa 2 HS khác để giới thiệu nghĩa của giới từ chỉ vị trí «between» - ở giữa: *Lan is between Hoa and Van.*

2) **Tạo tình huống:** Khi điều kiện cho phép, tình huống được tạo ra trong lớp học sẽ làm thay đổi không khí lớp học, tạo sự gần gũi cởi mở giữa GV và người học. Giới thiệu động từ «think», GV có thể đưa ra tình huống: gặp một bài tập khó, để tìm ra cách giải, người học phải suy nghĩ. Cách đưa từ mới này giúp người học khắc sâu các từ trừu tượng trong ngữ cảnh dễ dàng hơn.

3. GD từ theo phương thức ngôn ngữ: Sử dụng ngôn ngữ mẹ đẻ hoặc tiếng Anh để giới thiệu từ khi người học đã có kiến thức cơ bản về ngôn ngữ này.

1) **Dạy từ mới bằng định nghĩa:** Giúp người học ôn lại vốn từ, ngữ pháp và học cách đoán nghĩa từ trong câu. GV sử dụng mẫu câu đơn giản, các từ đã học để định nghĩa từ, giúp người học hiểu nghĩa của từ và cách sử dụng trong câu. Ví dụ: *A cat is an animal which eats a mouse.*

2) **Dạy từ trong ngữ cảnh ngôn ngữ:** Với thông tin được cung cấp, người học phải đoán từ trong ngữ cảnh. Vì một từ có nhiều nghĩa nên việc đoán nghĩa trong ngữ cảnh giúp người học hiểu nội dung chính của câu hoặc đoạn văn. Thủ thuật này giúp người học có trình độ nâng cao được kĩ năng học tiếng hiệu quả hơn.

3) **Dạy từ mới bằng cách dùng từ đồng nghĩa hay trái nghĩa:** GV có thể dùng các từ đồng nghĩa hay trái nghĩa (mà người học đã được học) với từ mới để giúp người học tìm ra từ mới đó. Đây là thủ thuật so sánh rất hiệu quả khi người học phải viết lại câu có sử dụng từ gợi ý. Ví dụ: từ đồng nghĩa: *beautiful pretty*; từ trái nghĩa: *happy >< sad*.

4) **Dạy từ mới qua sự mô tả chi tiết, giải thích hoặc ví dụ:** Khi muốn mô tả một đồ vật để người học gọi tên hoặc nói nghĩa tương đương trong tiếng mẹ đẻ, GV có thể giúp người học sử dụng trí tưởng tượng và đoán tên đồ vật. GV đưa ra một loạt các ví dụ, người học phải nhóm chúng lại với nhau hoặc tìm ra quy luật sử dụng từ và tìm ra một từ khái quát nhất. GV giải thích cho người học về một sự vật hay một hiện tượng nào đó. Người học sẽ nghe và đoán từ mới ấy

bằng tiếng Việt hoặc bằng tiếng Anh. Phương pháp này phát huy khả năng khái quát hoá của người học đồng thời buộc người học phải tư duy sáng tạo và logic. Ví dụ: *I have to use this thing to lock or unlock a door. It is a key.*

5) **Dạy từ mới bằng hành động không lời (kịch câm):** GV dùng hành động, cử chỉ nét mặt của mình để diễn tả. Trên cơ sở đó, người học quan sát và đoán nghĩa của từ mới. Phương pháp này rất thích hợp để GD các từ chỉ hoạt động hay cảm xúc của con người như chạy, nhảy dây, mệt mỏi, ngạc nhiên,...

6) **Dạy từ mới bằng phương pháp dịch:** Khi gặp một số từ khó, dài hoặc tần suất sử dụng không rộng rãi, các từ đặc biệt, từ chuyên ngành,... phương pháp này được ứng dụng khi các phương pháp trên không thể sử dụng được. GV sẽ dùng ngôn ngữ mẹ đẻ để giúp học viên hiểu nghĩa của từ mới. Thủ thuật này tiết kiệm thời gian và giúp người học vận dụng nhanh hơn khi tra cứu tài liệu.

4. Trong thực tế dạy học, không có một thủ thuật GD từ vựng nào là tối ưu hay hữu dụng nhất. Tùy vào thời gian, hoàn cảnh, đối tượng người học, kiến thức nền của người học, yêu cầu của giáo trình, mục đích của bài giảng cũng như từ vựng được giới thiệu trong bài, GV có thể lựa chọn các thủ thuật GD từ vựng một cách linh hoạt, sáng tạo để tạo dựng môi trường học tiếng phù hợp với điều kiện cho phép. Ngoài sự nỗ lực của bản thân, động lực chính giúp người học hứng thú học tiếng Anh lại nằm trong các hoạt động GD của người truyền thụ kiến thức. Để việc học từ vựng trở nên hấp dẫn, hiệu quả, thường xuyên và liên tục hơn cần sự đầu tư thời gian, công sức và cả niềm say mê nghề nghiệp của GV trực tiếp GD. □

Tài liệu tham khảo

1. Adrian Doff. *Teaching English. Oxford University Express, 1998.*
2. Allen, V.F. *Techniques in Teaching Vocabulary. Oxford University Express, 1999.*
3. Nguyễn Bằng - Nguyễn Bá Ngọc. *A course in TEFL - Theory and Practice II.* Trường Đại học ngoại ngữ - Đại học quốc gia Hà Nội, 2002.
4. Rose Mary, Orlando. *New ways in teaching vocabulary. Southern New Hampshire University Press, 2004.*